

MALAKOLOŠKE ZBIRKE PRIRODOSLOVNOG MUZEJA U SPLITU

**SANJA VRGOČ, NEDILJKO
ŽEVRNJA, BOŽE KOKAN,
VLADIMIR GOLUBIĆ**
Prirodoslovni muzej i zoološki vrt, Split,
Hrvatska

POVIJEST NASTANKA MALAKOLOŠKE ZBIRKE OBITELJI ANTE BAKOTIĆ

Malakološka zbirka obitelji Bakotić nastala je dugogodišnjim radom pok. Ante (Tonća) Bakotića (1937.-1998.) i njegove supruge Nede Bakotić (1940.). To dvoje prirodoslovaca-amatera i velikih zaljubljenika prirode, najveći dio svoga životnog vijeka, rada i sredstava nesebično su ugradili u ovu Zbirku. Pok. Ante Bakotić (sl. 1.) po prvi put je sa školjkama i puževima susreo izrađujući i prodajući suvenire u Splitu pa je, nabavljajući pojedine primjerke i detaljno ih proučavajući, postajao njihovim ovisnikom. Umjesto da ih kupi što jeftinije i proda što skuplje, svi ljepši, rjeđi i vrjedniji primjerci ostajali su u njegovim vitrinama. Na taj način, od trgovca školjkama i kućicama, postao je zarobljenikom njihove ljepote. Ljubavlju prema školjkama zarazio je i svoju suprugu Nedu, pa su zajednički prionuli stvaranju Zbirke.

Nakon obiteljske tragedije, prerane smrti jedinog djeteta, svu ljubav i pažnju koju nisu više mogli pružati malom Mikici poklonili su Zbirci. Sakupljali su i kupovali nove primjerke, razmjenjivali ih s drugim

kolekcionarima, pa je Zbirka rasla iz dana u dan.

Slika 1. pok. Ante Bakotić sa sinom Mikicom

Želeći svoju ljubav prema Zbirci podijeliti s drugima i pokazati ljepotu koju posjeduju, odlučili su Zbirku pokloniti gradu Splitu. Pregovori o donaciji započeli su 1988. godine. Nakon dugogodišnjeg natezanja s administracijom na svim razinama, 1996. sklopljen je ugovor s Gradom Splitom o korištenju Zbirke. U prvo vrijeme Zbirka je bila izložena u Palači Cindro. Nakon toga preseljena je u podrum Diodklecijanove palače.

U međuvremenu, u listopadu 1998. godine umire Ante Bakotić, a njegovo djelo nastavlja Neda Bakotić kojoj, konačno, 21. prosinca 1999. godine uspijeva sklopiti ugovor o donaciji Zbirke gradu Splitu, koji je, u srpnju 2000. godine, daje na korištenje i izlaganje Prirodoslovnom muzeju i Zoološkom vrtu.

Danas je Malakološka zbirka jedina trajno izložena prirodoslovna zbirka u gradu Splitu. Kako bi izbjegli moguće privremeno (koje se često pretvori u dugotrajno) zatvaranje Zbirke, u ugovoru je, koji je sklopljen s Gradom, unesena točka po kojoj se Grad obvezuje Zbirku trajno izlagati.

Zbirka je predstavljena s 2.815 izloženih primjerala školjkaša, puževa i koralja, od čega je 910 iz Jadranskog mora, a ostali primjerci su iz drugih svjetskih mora. Veliki dio Zbirke (preko 1000 primjeraka) nije izložen. Od vremena donacije, ova je Zbirka promijenila nekoliko neprimjerenih izložbenih prostora, a trenutno je smještena kao stalni postav u podrumima Dioklecijanove palače (slike 2. i 3.). Međutim, ni to nisu prikladni prostori za očuvanje ove Zbirke. Ugovorom s donatoricom predviđeno je da Zbirka bude izložena u sklopu akvarija koji se gradi na plaži Bačvice.

S obzirom da su donatori bili kolekcionari-amateri, prilikom izrade Zbirke nisu prikupili neophodne podatke koje treba imati svaki izloženi predmet. Tako, npr. za prikupljene organizme ne postoje podaci gdje su i kada pronađeni, te tko ih je pronašao. Kako su to propusti koji se više ne mogu ispraviti, ovu bi Zbirku mogli promatrati i kao zbirku u nastajanju, te u budućem prikupljanju nastojati ispraviti navedene nedostatke. Naime, gospođa Neda Bakotić i dalje donosi nove primjer-

ke, tako da ona raste iz dana u dan. Prilikom preuzimanja tih novih primjeraka nastoji se prikupiti i zapisati potrebne podatke.

Slika 2. Dio izložaka iz svjetskih mora i koralji iz Jadranskog mora, Zbirka obitelji Bakotić

Slika 3. Dio izloženih puževa svjetskih mora iz Zbirke obitelji Bakotić

Iako, dakle, ova Zbirka nema veliku znanstvenu vrijednost, ne može se osporiti njezina velika estetska, kulturološka i pedagoška vrijednost. Međutim, trebamo biti svjesni jedne od njezinih osnovnih namjena, a to je da stanovnicima Splita i njegovim gostima, te prvenstveno djeci, pokaže dio ljepote koje nam more daje. Imajući to u vidu, nekoliko tisuća ljudi, od koji najviše djece, godišnje ima priliku vidjeti ovo bogatstvo oblika i boja, te postati ljubiteljima, promotorima i zaštitnicima živoga svijeta u svoj njegovoj raznolikosti i ljepoti.

MALAKOLOŠKA ZBIRKA DON BLAŽA CVITANOVIĆA

don Blaž Cvitanović (1844. – 1932.)

Godine 1905. Špiro Brusina, akademik i ravnatelj Narodnog muzeja u Zagrebu, saznaje da se njegov prijatelj iz školskih dana, don Blaž Cvitanović, nalazi kao župnik u Velom Ratu na Dugom otoku, te ga zamoli da za njega skuplja školjkaše i puževe i da mu ih šalje u Zagreb.

Don Blažu je tada bila 61 godina i nikad se nije bavio školjkama!

Rado je udovoljio želji prijatelja i ujesen 1905. god. šalje mu prvu pošiljku prikupljenih primjeraka, ali ostavlja i nekoliko primjeraka za sebe, te moli Brusinu da mu klasificira pojedine vrste. Tako je započeo sa sakupljanjem, a u narednih 8 godina zbirka se razvila u jednu od najbogatijih malakoloških zbirki (lokalnog karaktera). Don Blaž Cvitanović se dopisuje s Brusinom do njegove smrti 1908. godine. Nakon smrti Brusine obraća se markizu Monterosatu, profesoru na sveučilištu u Palermu radi klasifikacije, te mu svaki put daruje po koji primjerak.

Cvitanovićeve Zbirke ima ukupno 787 vrsta, od toga 680 morskih, 67 kopnenih i 40 drugih morskih organizama. U Prirodoslovnom muzeju u Splitu se nalazi 661 vrsta iz Zbirke don Blaža Cvitanovića sa 51.511 primjerkom.

THE MALACOLOGICAL COLLECTION OF THE NATURAL HISTORY MUSEUM IN SPLIT

The Natural History Museum Split has two malacological collections.

The first one Museum got from priest Blaž Cvitanović who donated it to the Museum in 1924. The collection has 51.511 items belonging to 661 species. However, numerous specimen have not been determined yet, so the final number of species will be know at the end of determination process. In the collection are present Bivalvia and snails of the Adriatic. Presently, the collection has been deposited in the Museum, but it has never been exhibited so far.

The second collection Museum got recently in 2000, from Bakotić Family. By the number of exhibit items is one of the biggest collections in Dalmatia. Mr. Ante Bakotić and his wife Mrs. Neda Bakotić have collect it and donated to the town of Split in 1996. The Bakotić collection has 2815 Bivalvia, snails, corals and one big part (approx. 1000 specimen) hasn't been exhibited yet. The items are not concerning only Adriatic, but other world seas as well. Since its donation, the collection has changed several not adequate exhibition places and at the moment it is exhibited in the basement chambers of Diocletian Palace. Since the basement chambers do not have optimal conditions for the exhibition it is necessary to transfer it to an adequate place. According to a donator's contract, the collection should be exhibited in a new aquarium under construction close to Bačvice Beach.

Bakotić collection is a permanent exhibition of the Museum. Furthermore, the Museum curator has directed his activities towards inventory matters and determining of this and Cvitanović's collection. Professionally guided visits are offered to schools and different groups. This collection has been included into tourist offer of Split and therefore is visited by many tourist groups.